

ХУЛОСАИ

комиссияи таҳхисӣ Шурои диссертатсионии 6D.KOA-004 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон оид ба диссертатсияи Абдусаломов Фарҳод Абдучаборович дар мавзуи “Идоракунии стратегии рушди корхонаҳои комплекси агросаноатӣ (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)”, ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (Ph.D), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D050700 – Менечмент (6D050701 – Менечмент) пешниҳод шуда аст.

Мавзуи таҳқиқотии диссертатсионии Абдусаломов Фарҳод Абдучаборович дар мавзуи “Идоракунии стратегии рушди корхонаҳои комплекси агросаноатӣ (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)”, таҳқиқоти шахсии докторанти фалсафа (Ph.D), ба шумор меравад. Қоидаҳои илмӣ, коркарди назариявӣю методологӣ, хулоса ва пешниҳодҳо, ки барои пешрафти илми иқтисод метавонад мусоидат намоянд, ба муалифи диссертатсия тааллуқ доранд. Ҳамаи корҳои иҷрогардида аз ҷониби муаллиф мустақилона амали гардида, дар онҳо мазмунӣ асосӣ ва натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ инъикос гардидааст. Таҳқиқоти илмӣ масъалаҳои татбиқи манфиатҳои иқтисодии кишвар дар шароити ташаккул, омӯзиш ва зинаҳои ташаккулу рушди принципҳо ва усулҳои тақмили механизмҳои ҳавасмандкунӣ ва тавсеаи шарикӣ стратегии корхонаҳои саноатӣ ташкил медиҳанд, дар бар гирифтааст.

Мубрамии мавзуи таҳқиқот. Дар шароити муносири бозор фаъолияти истеҳсолкунандагон усулҳои нави идоракунии стратегии рушди корхонаҳои кишоварзӣ ва субъектҳои хоҷагидориро талаб мекунад. Коршиносони ватанӣ қайд мекунанд, ки идоракунии стратегӣ дар иқтисодиёти Тоҷикистон дар марҳилаи ташаккулёбӣ қарор дорад. Ба гуфтаи таҳлилгарони маҳаллӣ ва хориҷӣ бозори кишвар аллақай ба марҳилае гузаштааст, ки набудани стратегияи дақиқ қори муассир ва рушди корхонаҳоро дар ҳама сатҳҳо бозмедорад.

Бо банақшагирии мутамарказ дар шароити иқтисоди бозоргонӣ, корхона бо тамоми маълумоти зарурӣ аз доираи маҳсулот то маълумот дар бораи таъминкунандагон, истеъмолкунандагон, нархҳои муқарраршудаи молҳои истеҳсолшуда, инчунин нишондиҳандаҳо ва стандартҳои гуногун, ки ба таври худкор дар асоси супоришҳои нақшавӣ ташаккул ёфтаанд, таъмин карда шуд.

Корҳои ба нақша гирифташуда ба қадри кофӣ пешгӯишаванда кам карда шуданд, то он даме ки роҳҳои самараноки иҷрои вазифаҳо дар муҳити беруна пайдо карда шуданд. Ин вазифа дар иқтисодиёти гузариш низ боқӣ мемонад, зеро ки ғайриҷашмдошт як марҳилаи корро нақшабандӣ менамоянд ва шароит пайдо мегардад корхонаҳо низоми худро дар асоси алоқамандии соҳаҳои комплекси агросаноатӣ ба роҳ монанд.

Мақсади асосии ҳамкорӣ ва ҳамкорӣ ҷалби самараноки сармоягузорӣ ба корхонаҳои соҳа, аз ҷумла таъмини маблағгузорию заминаи моддию техники ва ҷузъҳои он асосан аз ҳисоби захираҳои худӣ ин корхонаҳо мебошад.

Бояд қайд кард, ки яке аз вазифаҳои асосии корхона таҳлил ва пешгӯии муҳити беруна, асортименти маҳсулот, сиёсати нархгузорӣ, каналҳои фурӯш, ҳамкорӣ бо таъминкунандагон, инчунин ташаккули самтҳои дарозмуддат ва роҳҳои татбиқи онҳо мебошад. Ҳамаи ин унсурҳо асоси раванди банақшагирии стратегиро ташкил медиҳанд.

Бояд қайд кард, ки тағйироти муносири муҳити беруна корхонаҳои ватаниро маҷбур мекунад, ки дар навбати худ системаи идоракуниро тағйир диҳанд. Воқеан, дар сурати устувор будани шароити беруна ҳочат ба идоракунӣ зарур намегардад. Аммо, дар шароити вазнини бӯҳрони иқтисодӣ ҷаҳонӣ бисёре аз корхонаҳои ватанӣ фаъолияти истехсолии худро пеш бурда истодаанд ва аз ҳамин сабаб роҳҳои нави идоракунӣ стратегӣ корхонаҳоро тақозо менамояд, инчунин аҳамияти илмӣ мавзӯи интиҳобгардидаи диссертатсияро тасдиқ мекунад.

Мақсади таҳқиқот Мақсади асосии тадқиқоти диссертатсионӣ омӯзиши ҷамаҷониба ва таҳияи тавсияҳои амалӣ оид ба идоракунӣ стратегӣ корхонаҳои агросаноатӣ ва системаҳои ҳамгироии онҳо мебошад, ки ба таъмини устувории молиявӣ ва оптимизатсияи истифодаи захираҳои сармоягузорӣ равона карда шудаанд.

Вазифаҳои таҳқиқот. Барои ноил шудан ба ҳадафи пешбинишуда дар қор вазифаҳои зерин ҳал карда мешаванд:

- гузаронидани таҳлили ҷамаҷонибаи ҷанбаҳои назариявӣ ва амалии идоракунӣ стратегӣ дар корхонаҳо;
- таҳия ва асосноккунии равиши методологии ташаккули механизмҳои самарабахши идоракунӣ стратегӣ рушди корхона дар доираи равандҳои ҳамгироии комплекси агросаноатӣ;
- омӯзиши хусусиятҳои идоракунӣ стратегӣ корхонаҳои агросаноатӣ дар шароити норасоии сармоя ва ноустувории иқтисодӣ;
- гузаронидани моделсозии иқтисодӣ-риёзӣ бо мақсади ошқор ва миқдоран асоснок кардани робитаи байни сатҳи иқтисодӣ захиравии корхонаҳои кишоварзӣ ва нишондиҳандаҳои интегралӣ самаранокии онҳо;
- таҳияи самтҳои стратегӣ рушди комплекси корхонаҳои агросаноатӣ ҷумҳурӣ, ки ба механизмҳои шарикӣ иқтисодӣ ва кооператсияи байнихаҷағӣ асос ёфтаанд.

Объекти таҳқиқоти диссертатсионӣ субъектҳои хоҷагидорӣ агросаноатӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳисоб меравад.

Мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ ин низоми муносибатҳои иқтисодӣ, ки дар ҷараёни идоракунӣ стратегӣ ва таъмини рушди корхонаҳои агросаноатӣ ба миён меоянд.

Фарзияи таҳқиқоти диссертатсионӣ. Дар рисолаи илмӣ дар амал

татбиқ гардидани ҷиҳати идоракунии стратегияи рушди корхонаҳо дар заминаи тақмили механизми рушди комплекси агросаноатии кишвар арзёбӣ гардидааст. Амалишавӣ ва тамоюлҳои рушди фарзияи номбурда дар мисоли комплекси агросаноатии ҷумҳурӣ дар давраи солҳои 2014-2023 натиҷагириро хулосабарорӣ шудааст. Ба ибораи дигар, ҳадафҳо ва вазифаҳои тадқиқот аҳамияти фарзияи пешниҳодшударо тасдиқ мекунанд ва имкон медиҳанд, ки онро марҳила ба марҳила таҳлил ва арзёбӣ кунанд.

Асосҳои назариявӣю методологии тадқиқотро корҳои илмӣю бунедии классикони тафаккури классикӣ, инчунин корҳои ватанӣ ва хориҷӣ, аз ҷумла олимони рус, ки таҳқиқоти худро ба масъалаҳои идоракунии стратегияи рушди корхонаҳо дар заминаи ҳамгироии комплекси агросаноатӣ бахшидаанд, ташаккул медиҳанд. Асоси услубии таҳқиқи қараёнҳои идоракунии стратегияи рушди корхонаҳоро дар доираи КАС равишҳои ҳудудӣ ва системавӣю сохторӣ ташкил медиҳанд. Дар раванди коркард ва таҳлили маълумот дар тадқиқот истифодаи воситаҳои гуногун, аз ҷумла концептуалӣ-мантиқӣ монографӣ, ҳисоботӣ-конструктивӣ, усулҳои сотсиологӣ, инчунин таҳлилу синтез ва таҳқиқоти иқтисодӣ – статистикӣ истифода шуданд.

Сарчашмаи маълумоти таҳқиқот. Хулосаҳои назариявӣ, санадҳои қонунгузорӣ ва маъмурии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Фармонҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, маълумотҳои Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати саноат ва технологияи нави Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳисоботҳо ва маводҳои корхонаҳои комплекси агросаноатӣ, маводҳои конференсияҳои илмӣ-амалӣ, монография ва дигар маводҳои, ки дар нашриёти даврӣ ҷоп гардидаанд, захираҳои иттилотии шабакаи «Internet», коркардҳои шахсӣ ва ҳисобҳои муаллиф, иборат мебошанд.

Давра ва пойгоҳи таҳқиқот. Таҳқиқоти диссертатсионӣ дар кафедраи менеҷмент ва маркетинги Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дар давраи солҳои 2014-2023 иҷро шудааст.

Навгониҳои илмӣю таҳқиқоти диссертатсионӣ аз таҳияи стратегияи рушди дарозмуддат ва тақмили системаи идоракунии стратегияи корхонаҳои агросаноатӣ дар шароити тағирёбии муносири иқтисодӣ иборат аст.

Ба шумораи муқаррароти асосии навгониҳои илмӣ, ки барои ҳимоя бароварда мешаванд ва шахсан аз ҷониби муаллиф гирифта шудаанд, инҳо дохил мешаванд:

- асосҳои концептуалии идоракунии стратегияи рушди корхона, муқаррароти назариявӣ, ки хусусияти фаъолияти сохторҳои агросаноатиро дар шароити муносири инъикос мекунанд, асоснок карда шуданд;

- таҳлил ва систематизатсияи маҷмӯи нишондиҳандаҳои асосӣ ва иловагии устувории стратегияи рушди корхона дар доираи модели интегратсионии идоракунӣ гузаронида шуда, муносибати комплексӣ ба фаъолияти системаи идоракунии корхонаҳои агросаноатӣ дар миқёси миллий ошкор карда шудааст;

- муайян карда шуд, ки идоракунии стратегии рушди корхонаҳои кишоварзӣ дар шароити бӯҳрони сармоягузорӣ бевосита бо самаранокии фаъолият, иқтидори захиравӣ ва сатҳи таъминот алоқаманд аст;

- модели иқтисодӣ-риёзӣ робитаи байни нишондиҳандаи интегралӣ самаранокӣ ва иқтидори захиравии корхонаҳои кишоварзӣ таҳия шудааст ва ин модел имкон медиҳад, ки омилҳои муҳимтарини таъсирро муайян кунад ва самтҳои самаранокӣ идоракунии стратегиро барои баланд бардоштани самаранокии фаъолият ҷудо кунад;

- стратегияи дурнамои рушди ҳамаҷонибаи субъектҳои комплекси агросаноатӣ, ки ба татбиқи лоиҳаи мақсадноки сармоягузорӣ, ки ба ҳавасмандгардонии талаботи устувор ва пардохтпазир ба маҳсулоти кишоварзӣ, инчунин таъмини устувории молиявӣ ва қобилияти такрористехсоли корхонаҳои соҳа равона шудааст, пешниҳод карда шуд.

Нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда:

- заминаи методии баҳодиҳии идоракунии стратегии корхонаҳои комплекси агросаноатӣ, инчунин самаранокии иқтисодӣ ва рақобатпазирии маҳсулот асоснок карда шудааст; шарҳи муаллиф, ки моҳияти хусусиятҳои идоракунии стратегиро дар шароити хусусиятҳои соҳаи агросаноатӣ ошкор мекунад, иловатан пешниҳод карда мешавад;

- таҳлили устувории стратегияи рушди корхонаҳои аграрӣ дар асоси равандҳои интегратсионӣ гузаронида шуда, усули ҳамаҷонибаи ташаккул ва татбиқи системаи идоракунии стратегии корхонаҳо дар маҷмааи агросаноатӣ пешниҳод карда шуд;

- низом ва хусусиятҳои идоракунии идоракунии стратегии рушди корхонаҳои кишоварзӣ дар шароити бӯҳрони сармоягузорӣ муайян карда шуда, инчунин барои пурзӯр намудани фаъолияти истеҳсолии онҳо ва таҳкими низоми идоракунӣ тадбирҳои самарабахш пешниҳод карда шуданд;

- модели таҳия шудааст, ки робитаи байни нишондиҳандаҳои асосии самаранокӣ ва сатҳи таъминоти захиравии корхонаҳои кишоварзиро инъикос мекунад, ки ба ҳавасмандгардонии фаъолияти истеҳсолии хоҷагии онҳо ва баланд бардоштани самаранокии қарорҳои идоракунӣ нигаронида шудааст;

- тавсияҳо оид ба ташкили стратегияи дарозмуддати рушди ҳамаҷонибаи субъектҳои хоҷагидори комплекси агросаноатӣ дар асоси татбиқи лоиҳаи алоҳидаи сармоягузорӣ, ки ҳадафи он ноил шудан ба рушди устувор, баланд бардоштани устувории молиявӣ ва ҳавасмандгардонии талаботи самаранок ба маҳсулоти кишоварзӣ мебошад, омода карда шуданд.

Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот. Аҳамияти назариявии рисолаи илмӣ дар он зухур мекунад, ки хулосаҳои илмӣ ва пешниҳодҳои муаллифи диссертатсия барои рушди комплекси агросаноатӣ ҳамчун асосҳои услубӣ ва амалӣ хизмат карда метавонанд. Натиҷаҳо ва тавсияҳои пешниҳоднамудаи муаллиф имконият медиҳанд, ки донишҳои илмӣ оид ба тақмили механизми рушди комплекси агросаноатии ҷумҳурӣ дар асоси воридкунии идоракунии стратегӣ мавриди таҳқиқ арзёбӣ карда шаванд. Аҳамияти амалии таҳқиқот дар он инъикос меёбад, ки натиҷаҳои ноилшудаи

рисоланависро корхонаҳои КАС-и ҷумҳурӣ ва мақомоти идораи ҷумҳуриявӣ, минтақавӣ ва маҳаллии ҳокимияти иҷроияи давлатӣ метавонанд ҳангоми асосноккунии самтҳои идоракунии рушди комплекси агросаноатии ҷумҳурӣ истифода баранд.

Дарачаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот. маълумоти аввалия, ки асоси онҳоро сарчашмаҳои оморӣ ташкил медиҳанд, тасдиқ мекунанд. Зеро маҳз ҳамин маълумотҳо ба муаллиф имкон додааст, ки оид ба масоили рушди стратегияи идоракунии комплекси агросаноатии ҷумҳурӣ, аз ҷумла таҳлилу баҳодиҳӣҳо доир намуда, хулоса ва натиҷагирӣҳо намояд.

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Навоварӣ ва натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ ба бандҳои зерини Шиносномаи ихтисосҳои КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи ихтисоси 6D050700 – Менеҷмент (6D050701 – Менеҷмент) мувофиқ ва мутобиқат мекунанд: 9. Ташкилот ҳамчун объекти идоракунӣ. Асосҳои назариявӣю методии идоракунии ташкилот. Муҳтавои вазифавии идоракунӣ. Сохтори идоракунии ташкилот. Ҷанбаҳои дарозмуҳлат, миёнамуҳлат ва кӯтоҳмуҳлати идоракунии ташкилот, идоракунии ҷорӣ ва стратегӣ. Идоракунии ташкилот аз рӯи марҳилаҳои ҳаётии он. 12. Арзёбии идоракунии ташкилот ҳамчун низомии иҷтимоӣ ва иқтисодӣ. Меъёри арзёбии самаранокии идоракунӣ. Методҳо ва нишондиҳандаҳои арзёбии натиҷабархшии идоракунӣ. 15. Менеҷменти стратегӣ, методҳо ва шаклҳои амалисозии он. Муҳити дохилӣ ва берунии ташкилот. Раванд ва методҳои коркард ва татбиқи стратегия. Инкишофи шаклҳои стратегияи ҳамшарикӣ. Муҳтаво ва методҳои назорати стратегӣ. Стратегияҳои корпоративӣ, муносибсозии андозаи ширкат ва ҳамгироии амудӣ, стратегияҳои тафриқабандӣ (диверсификатсия). Ташаккул ва идоракунии занҷираҳои офаридани арзиш. Рақобатпазирии бизнес. Ташкил ва нигоҳдории салоҳиятҳои калидӣ. Захираҳои стратегӣ ва қобилиятҳои ташкилотии ширкат. Низомии мутавозини нишондиҳандаҳо ҳамчун афзори татбиқи стратегияи ширкат. Раванди бунёди низомии мутавозини нишондиҳандаҳо (НМН). Бартарият ва норасоӣҳои истифодаи НМН дар шароити Тоҷикистон. 28. Назария ва амалияи идоракунии зиддибухронии ташкилот. Инкишофи амсилаҳои идоракунии зиддибухронӣ.

Саҳми шахси доктараби дарачаи илмӣ дар таҳқиқот. Ҳамаи марҳилаҳои иҷрои нақшаи кори диссертатсионӣ, аз ҷумла интихоби мавзӯ, асосноккунӣ, мақсад, вазифаҳо ва баррасии аҳамиятнокии он бо иштироки бевоситаи диссертант таҳия карда шудааст. Таҳияҳои илмӣ диссертант дар раванди омӯзиш дар Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ҳангоми омӯзиши курсҳои таълимии «Иқтисодиёти КАС», «Иқтисодиёти кишоварзӣ», «Идоракунии корхона», «Менеҷмент», «Менеҷменти стратегӣ», «Устувориҳои рушди КАС» истифода бурда шуданд.

Мутобиқи Низомномаи шурои диссертатсионӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, тахти №267 тасдиқ гардидааст, ба роҳбарӣ гирифта, комиссия пешниҳод менамояд:

1. Диссертатсияи Абдусаломов Фарҳод Абдуҷаборович дар мавзӯи “Идоракунии стратегияи рушди корхонаҳои комплекси агросаноатӣ (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)”, ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (Ph.D), доктор аз рӯи ихтисоси 6D050700 – менеҷмент (6D050701 – менеҷмент) ба Шурои диссертатсионии 6D.KOA-004 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон барои Ҳимоя қабул карда шавад.

2. Муқарризони расмӣ аз рӯи диссертатсия шахсони зерин таъин карда шаванд:

- **Мирсаидов Саидакмал Аврорович** - доктори илмҳои иқтисодӣ, профессори кафедраи иқтисодиёти молиявӣ ва фаъолияти биржавии Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон;

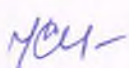
- **Абдулов Дилшод Назарович** – номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсенти кафедраи иқтисодиёти рақамӣ ва идоракунии Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ;

Ба ҳайси муассисаи пешбар ба диссертатсия **Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон** таъин карда шавад.

3. Барои нашри эълон оид ба Ҳимояи минбаъда ва ҷойгир намудани автореферат дар сомонаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозат дода шавад. Барои ҷопи автореферат бо ҳуқуқи дастнавис иҷозат дода шавад.

Раиси комиссия:

Доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор,
аъзои шурои диссертатсионӣ

 Низамова Т.Д.

Аъзоёни комиссия:

Доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор,
аъзои шурои диссертатсионӣ

 Обидов Ф.С.

доктори илмҳои иқтисодӣ, дотсент,
котиби шурои диссертатсионӣ

Шамсзода И.С.

09.07.2026